

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

**STUDIU DE FEZABILITATE
PRIVIND DIGITIZAREA, PREZERVAREA
DIGITALĂ ȘI ACCESIBILITATEA ON-LINE A
RESURSELOR BIBLIOTECILOR**

BUCUREȘTI

2007

CUPRINS

1. Cadrul general
2. Cadrul legislativ național și contextul internațional
3. Scopul și misiunea politicii naționale de digitizare
4. Resurse informaționale și documentare în bibliotecile din România
5. Aspecte ale procesului de digitizare
6. Soluția de digitizare
7. Managementul proiectului
8. Concluzii

Anexe

1. Cadrul general

La începutul secolului XXI dezvoltarea societății informației a devenit o realitate și o necesitate la nivel mondial. Ea este impusă de dezvoltarea continuă, fără precedent și într-un ritm susținut a tehnologiilor informației și a domeniului telecomunicațiilor, de schimbările sociale și politice la nivel național, regional și internațional.

Comisia Europeană a lansat încă din anul 1999 principalele direcții strategice de dezvoltare informațională, în cadrul unor inițiative succesive, e-Europe, e-Europe 2005 și continuate apoi cu inițiativa i2010 (http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/index_en.htm) care promovează creșterea economică și crearea de noi locuri de muncă în societatea informațională și în industriile media. Ca element cu rol strategic în cadrul inițiativei i2010, se prevede crearea, promovarea și susținerea Bibliotecii Digitale Europene (European Digital Library-EDL).

Prin inițiativa i2010 se are în vedere stimularea dezvoltării economiei digitale europene, se încurajează crearea de conținut digital, îmbunătățirea prezervării și extinderea accesului publicului la colecții organizate de material digital.

Crearea de conținut digital a devenit o necesitate în societatea informațională. Desfășurarea acestei activități, într-un mod coerent, va fi unul din factorii determinanți în efortul de a impune Europa drept „cea mai competitivă și dinamică economie bazată pe cunoaștere”.

Prin toate inițiativele luate la nivel european este încurajată crearea de conținut digital și constituirea de baze de date pentru o mai bună diseminare a informației, pentru a permite utilizatorilor accesul on-line la resurse, pentru încurajarea procesului de creație în format electronic, pentru promovarea și prezervarea digitală a patrimoniului cultural național și european în format electronic.

România, ca țară membră a Uniunii Europene poate îmbogăți memoria culturală colectivă cu un patrimoniu cultural și științific de valoare, oferit utilizatorilor de pretutindeni, într-un mod coerent, în concordanță cu normele europene.

Sistemul de biblioteci din România, prin colecțiile pe care le deține, prin infrastructură și sistem informatic, prin serviciile specifice oferite utilizatorilor, reprezintă mediul adecvat pentru realizarea la nivel național a politicii de digitizare, prezervare, conservare digitală și accesibilitate online a resurselor informaționale.

Procesul de digitizare și de constituire a bibliotecii virtuale naționale se desfășoară pe trei segmente distincte:

- conținutul digital provenit din sistemul național de biblioteci;
- conținut audio-video;
- conținut muzeal.

Acest studiu de fezabilitate se referă la digitizarea în sistemul național de biblioteci.

În domeniul specific s-a urmărit;

- identificarea problemelor și soluțiilor din domeniul digitizării;
- identificarea soluțiilor pentru digitizarea resurselor specifice;
- identificarea resurselor specifice digitizate până în prezent.

2. Cadrul legislativ

Cadrul legislativ național

Desfășurarea unei acțiuni la nivel național în ceea ce privește digitizarea, prezervarea digitală și accesibilitatea on-line a resurselor, în cadrul sistemului național de biblioteci trebuie să țină seama de prevederile legilor specifice domeniului.

Legea nr. 8/1996, Legea privind dreptul de autor și a drepturilor conexe

Legea nr. 135/2007, Legea privind arhivarea documentelor în formă electronică

Legea nr. 182/2000, Legea privind protejarea patrimoniului cultural național mobil

Legea nr. 186/2003, republicată, Legea privind susținerea și promovarea culturii scrise

Legea nr. 334/2002, republicată, Legea bibliotecilor

Contextul internațional

Pentru elaborarea unei politici publice în domeniul digitizării, prezervării digitale și accesibilității on-line a resurselor bibliotecilor se va ține cont de:

Concluziile Consiliului European asupra digitizării și accesibilității on-line a materialului cultural (2006/C 297/01)

Recomandările Comisiei Europene asupra digitizării și accesibilității on-line a materialului cultural și conservare digitala (2006/585/EC)

La nivel european, Biblioteca Digitală Europeană (European Digital Library - EDL) este considerată a fi mijlocul cel mai adecvat de a pune la dispoziția utilizatorilor, în sistem on-line, într-un mod cât mai facil cu putință, la un nivel tehnic corespunzător, un volum cât mai mare de informație.

Comisia Europeană va finanța proiectele care vor aduce cea mai mare „valoare adăugată” europeană, dar nu va finanța digitizarea în sine a resurselor, aceasta fiind considerată o sarcină a statelor membre și a fiecărei instituții.

Proiectele care se derulează în prezent, cu sprijinul financiar al Uniunii Europene sunt:

- **EDL**, referitor la integrarea în Biblioteca Europeană a cataloagelor bibliografice și a colecțiilor digitale a 9 biblioteci naționale din țări membre UE;

- **EDLnet**, demarat în iulie 2007, axat pe îmbunătățirea interoperabilității între bazele de date ale muzeelor, bibliotecilor și arhivelor;
- **TELplus**, demarat în iulie 2007, cu scopul de a îmbunătăți accesul și modul de operare în bazele de date ale EDL. În cadrul acestui proiect se prevede includerea în Biblioteca Europeană a colecțiilor bibliotecilor naționale din România și Bulgaria.

3. Scopul și misiunea politicii naționale de digitizare

Definiția unanim acceptată, la nivel internațional, a digitizării este enunțată astfel:

„Digitizarea presupune captura digitală, transformarea din formă analogă în formă digitală, descrierea și reprezentarea obiectelor de patrimoniu și a documentației referitoare la acestea, procesarea, asigurarea accesului la conținutul digitizat și prezervarea pe termen lung.” (cf. Calimera Guidelines, <http://www.calimera.org/lists/guidelines/digitisation>)

Digitizarea constă în:

- transpunerea unui document din format tradițional în format digital, prin diverse mijloace;
- organizarea documentelor digitizate în baze de date sau sisteme.

Constituirea bibliotecii digitale naționale, parte componentă a bibliotecii digitale europene, are ca principal scop conservarea și protecția patrimoniului cultural național existent în bibliotecile din sistemul național de biblioteci precum și promovarea colecțiilor și lărgirea accesului la informație.

În biblioteca digitală națională vor fi incluse și documentele create numai în format electronic (cărți și reviste on-line, resurse electronice de pe site-uri, baze de date, etc)

Obiectivele care stau la baza acestui demers se referă la:

- transpunerea în format electronic a patrimoniului cultural scris;
- promovarea patrimoniului cultural scris la nivel european;
- protejarea valorilor de carte bibliofilă și manuscrise;
- protejarea documentelor aflate într-o stare avansată de deteriorare;
- îmbunătățirea posibilităților de acces la documente, local sau la distanță, cu impact asupra creșterii numărului de utilizatori și a categoriilor acestora;
- posibilitatea consultării simultane de către mai mulți utilizatori a aceluiași document;
- oferirea unui mod de consultare a documentelor modern, în acord cu noile tehnologii, independent de spațiul și programul de funcționare al bibliotecii (cu respectarea restricțiilor de copyright);
- îmbunătățirea calității procesului de consultare a documentelor;
- creșterea numărului de resurse electronice realizate direct în format electronic, fără echivalent tradițional (tipărit).

Prin digitizarea colecțiilor de documente și constituirea bibliotecii digitale naționale se asigură o bună promovare a valorilor naționale, o mai bună diseminare a informației și o valorificare superioară, la nivel național și internațional, a colecțiilor speciale, a documentelor rare.

4. Resurse informaționale și documentare în bibliotecile din România

Bibliotecile din sistemul național de biblioteci sunt componente definitorii ale sistemului național informațional. Prin structuri, funcționalități, servicii și patrimoniu info-documentar ele trebuie să răspundă cerințelor complexe și variate de informare.

Sistemul național de biblioteci, în raport cu funcțiile și atribuțiile acestora, este structurat astfel:

- a) Biblioteca Națională a României;
- b) Biblioteca Academiei Române;
- c) biblioteci universitare;
- d) biblioteci specializate;
- e) biblioteci publice;
- f) biblioteci școlare.

Pentru a obține o imagine cât mai cuprinzătoare și mai veridică asupra bibliotecilor, din perspectiva participării lor la un proiect național de digitizare, Biblioteca Națională a României a elaborat un chestionar, pe care l-a distribuit spre completare bibliotecilor din sistemul național (anexa 1). Rezultatele sunt prezentate în anexe.

Pe baza datelor extrase din răspunsurile la chestionare se pot desprinde câteva idei:

- bibliotecile au fondurile structurate în funcție de tipologia documentelor: carte, publicații periodice, manuscrise, documente cartografice, documente AV, documente grafice. Mărimea colecțiilor variază în funcție de tipul bibliotecii, iar la nivel local, de bugetul aprobat.
- în cadrul bibliotecilor au fost derulate o serie de proiecte de digitizare, cu caracter individual și de o mai mică amploare. În cele mai multe cazuri, documentele digitizate sunt oferite spre consultare utilizatorilor, local sau prin paginile web ale bibliotecilor.
- toate bibliotecile dețin cataloage în formă tradițională (alfabetic, sistematic, etc), dar și cataloage electronice, majoritatea folosind softul de bibliotecă.
- resursele electronice achiziționate la nivelul bibliotecilor sunt reduse (baza de date de legislație românească, baza de date Oxford Journals, EBSCO etc)
- infrastructura informatică la nivelul bibliotecilor variază în funcție de bugetul fiecărei biblioteci și de managementul instituțional. Majoritatea bibliotecilor județene folosesc Tinlib-ul ca soft integrat de bibliotecă.
- în biblioteci există un număr mic de specialiști IT, ceea ce va avea implicații pentru buna desfășurare a proiectului de digitizare.
- bibliotecile propun spre selecție colecțiile de publicații periodice din presa locală, colecția „Monitorul oficial” precum și carte veche românească.

Observații

Realizarea Bibliotecii Digitale Naționale este posibilă numai prin respectarea principiului partajării, similar Catalogului Național Partajat.

O selecție în colecțiile bibliotecilor, după criterii bine stabilite, unitare la nivel național, va conduce la constituirea unui corpus documentar prioritar pentru activitatea de digitizare. Este necesar ca această activitate de selecție să aibă un caracter periodic (anual).

Rezultatele proiectelor de digitizare realizate până în prezent trebuie reunite și prezentate într-o formă unitară, în cadrul Bibliotecii Digitale Naționale.

Pentru a exista compatibilitate între procesele de digitizare derulate la nivel local, bibliotecile publice consideră necesară utilizarea unui soft integrat de bibliotecă, unitar la nivel național. În prezent, majoritatea bibliotecilor publice (județene) utilizează softul integrat de bibliotecă Tinlib, care nu corespunde cerințelor unui proces de digitizare. Achiziționarea unui nou soft de bibliotecă ar fi posibilă numai cu finanțare prin politică publică.

Între biblioteci există decalaje la nivelul resurselor informaționale și organizatorice, financiare, materiale, umane.

Bibliotecile publice susțin înființarea unei structuri specifice (Direcția biblioteci), în cadrul Ministerului Culturii și Cultelor, pentru o mai bună coordonare a activității la nivel național în acest domeniu.

5. Aspecte ale procesului de digitizare

Procesul de digitizare este un proces complex. Pentru a avea viabilitate pe termen lung, valoare din punct de vedere investițional, pentru a acoperi o parte cât mai mare și mai reprezentativă a patrimoniului cultural scris românesc este necesar ca acest proces să se desfășoare la nivel național. Prin participarea tuturor bibliotecilor din cadrul sistemului național de biblioteci, deținătoare de documente și colecții, se va putea crea o bibliotecă digitală cu un conținut eterogen din punct de vedere al tipului de documente (cărți, manuscrise, publicații seriale), al perioadei de publicare, al adresabilității.

Biblioteca Digitală Națională se poate realiza respectând principiul partajării resurselor, similar Catalogului Național Partajat.

a) Identificarea proiectelor de digitizare ce s-au derulat sau se derulează la nivelul bibliotecilor sau a altor instituții culturale din întreaga țară. Au fost identificate proiecte de digitizare la:

- Biblioteca Centrală Universitară „Carol I” din București (aproximativ 20.000 de pagini – cărți rare, manuscrise, publicații seriale, monografiile curente)
- Biblioteca Academiei Române (peste 36.000 facsimile digitale din „Manuscrisele Eminescu”, în colaborare cu Ministerul Culturii și Cultelor și cImeC precum și „Arhiva Traian Vuia”)

- Biblioteca Metropolitană din București (peste 5500 de pagini de bibliografie școlară, disponibile în cadrul Bibliotecii Virtuale Metropolitane)
- Biblioteca Județeană „Panait Istrati” Brăila (Biblioteca Digitală Școlară cu peste 30.000 pagini de literatură română, conform programei școlare)
- Biblioteca Județeană „Gh. Asachi” din Iași (peste 2594 pagini și 950 de imagini)
- Biblioteca Județeană Brașov realizează împreună cu Fundația „Casa Mureșenilor” digitizarea publicației „Gazeta de Transilvania”
- Ministerul Culturii și Cultelor prin cIMeC (APOGRAF- Biblioteca Digitală Națională a Manuscriselor și Cărților Vechi, peste 50.000 de pagini din colecția Filialei Batthyaneum a Bibliotecii Naționale a României)

Toate aceste exemple ilustrează interesul pentru promovarea colecțiilor valoroase manifestat de biblioteci de diferite tipuri din România.

Pe de altă parte avem de-a face cu proiecte izolate, de dimensiuni relativ mici, accesibile de cele mai multe ori doar local.

b) Identificarea priorităților de digitizare ale bibliotecilor și a documentelor propuse spre digitizare

Prioritățile în digitizare sunt legate de aspecte de ordin:

- financiar;
- legislativ;
- documentar;
- logistic.

Aspectul financiar este determinant. El va fi dat de soluția de digitizare aleasă, determinată de tipul de document supus procesului.

În prezent resursele financiare ale bibliotecilor permit numai derularea unor inițiative izolate, de mici dimensiuni. Pentru derularea unui proiect de digitizare la nivel național este necesară finanțarea directă sau susținerea prin proiecte specifice.

Prioritățile legate de aspectul legislativ vor aduce în prim plan lucrări exceptate de dreptul de autor, lucrări originale realizate în cadrul bibliotecilor, apoi documente pentru care se poate obține permisiunea de utilizare (obținerea gratuit sau prin cumpărarea dreptului integral de proprietate de la deținătorul copyrightului, facilități legale pentru biblioteci, licențe, altele).

Aspectele de ordin documentar în stabilirea priorităților de digitizare vor conduce la constituirea unui corpus documentar prioritar, selectat de o comisie special constituită în acest sens.

Logistica necesară derulării unui proiect de digitizare și de organizare a unei biblioteci digitale naționale va depinde de soluția de digitizare aleasă și va determina desfășurarea procesului atât la nivel local cât și la nivel național.

c) Selecția documentelor/colecțiilor ce urmează a fi digitizate

Se va ține cont de criteriile precum:

- valoarea documentară;
- prezervarea documentelor originale;
- reprezentativitatea pentru un anumit domeniu, o anumită perioadă de timp sau o anumită regiune geografică, atât la nivel național cât și la nivel internațional;
- grupul de utilizatori potențiali trebuie să fie relativ mare pentru a justifica selecția;
- aspectul juridic, cu cele două aspecte: dreptul de proprietate intelectuală și dreptul de difuzare;
- criteriul financiar;
- tehnologia implicată.

Colaborarea între biblioteci conduce la evitarea dublării acțiunilor cu implicații asupra costurilor și duratei de realizare a proiectului, conferindu-i acestuia un caracter unitar la nivel național.

d) Metodologia de lucru

Se impun abordări diferite în funcție de:

- caracteristicile fizice ale documentului;
- regimul de depozitare;
- colecții speciale;
- gradul de uzură fizică a documentului.

Este necesară elaborarea unui set de cerințe de manevrare și digitizare, unitar la nivelul întregului sistem național de biblioteci.

Centrul Național de Patologie și Restaurarea Publicațiilor din cadrul Bibliotecii Naționale a României, prin atribuțiile pe care le are la nivel național, conform Legii bibliotecilor (Legea nr. 334/2002, republicată), poate emite un regulament cadru asupra modului de abordare a procesului de digitizare din punct de vedere al prezervării documentelor. Prevederile acestui regulament vor determina și specificațiile tehnice ale echipamentelor și ale tehnologiilor de digitizare.

Este necesară stabilirea unui set unitar de formate atât pentru imagini, cât și pentru prelucrarea textului, softuri de prelucrare, seturi de caractere și alfabete.

Din analiza detaliată a proiectelor de digitizare desfășurate până acum la nivel național, prin colaborarea tuturor bibliotecilor interesate și/sau cu un anumit nivel de expertiză, atât în domeniul bibliologic cât și IT, se pot stabili caracteristicile unui format digital, în concordanță cu standardele, accesibil utilizatorului.

Colecțiile propuse spre digitizare vor fi analizate atât de către bibliotecari cât și de specialiști IT, rezultând astfel soluția de digitizare.

e) Identificarea echipamentelor și a software-ului

Scannere A3, A4

Servere pentru stocarea fișierelor de imagine și text

Stații de lucru pentru prelucrarea documentelor scanate

Stații de lucru pentru consultarea documentelor digitizate

Aplicații de scanare, de prelucrare text și imagine, de arhivare și regăsire a informației.

Softul integrat de bibliotecă trebuie să asigure compatibilitate în derularea procesului la nivel local și național.

Se va acorda o atenție sporită facilităților de căutare și a aplicațiilor de tip zoom, indexare și editare de imagini, evidențiere, printare și transfer.

Este necesară configurarea și implementarea unei infrastructuri de comunicare între principalele puncte de digitizare din țară.

f) Comunicarea documentelor digitizate

Cataloagele de documente digitizate vor conține înregistrări având drept element de identificare descrierea bibliografică standardizată a documentului, la care se poate adăuga și o notă privind conținutul acestuia.

Vor fi stabilite criteriile de căutare simplă și avansată, necesare utilizatorului. La aceste înregistrări vor fi atașate fișierele de imagine și text, care vor permite, ca pe baza unui acces filtrat, să poată fi consultat documentul în format full text. Stocarea fișierelor de imagine și text se va realiza pe servere dedicate.

Accesul la documentele digitizate se va face, în funcție de tipul documentului, local, la sediul bibliotecii dar și la distanță, prin Internet. Este necesară utilizarea unui sistem de management electronic pentru controlul accesului și al utilizării documentelor digitizate.

Utilizarea documentelor în format digital diferă în funcție de tipul documentului și de facilitățile oferite: consultare, tipărire, download.

Valorificarea documentelor digitizate prin reproducere (pe hârtie, CD-ROM, fotografic, CD audio) este determinată atât de aspectele juridice cât și de politica de administrare a bazei de date. Aceasta poate fi oferită spre consultare și utilizare în mod gratuit sau pe baza unei taxe/abonament.

g) Costuri

Bugetul proiectului de digitizare la nivel național depinde de soluția de digitizare aleasă.

Costurile se referă la:

- achiziționarea de echipamente;
- achiziționarea de software;
- instruirea personalului din biblioteci;
- costuri aferente spațiilor de desfășurare a proceselor;
- costuri de administrare a bazei de date;
- costuri aferente dobândirii dreptului de proprietate intelectuală și a celui de difuzare.

Proiectul de digitizare a resurselor documentare naționale și de constituire a bibliotecii digitale naționale trebuie inițiat și susținut prin politică publică.

Biblioteca digitală se va constitui dintr-un sistem unitar de baze de date. Politica de comunicare a documentelor, cu sau fără plată, poate în timp să ducă la autofinanțarea întreținerii sistemului propriu-zis.

6. Soluția de digitizare

Soluția de digitizare aleasă trebuie să țină cont de aspectele enumerate mai sus.

Există trei variante:

A. Digitizarea în cadrul bibliotecii - soluție aplicabilă în cazul:

- documentelor din colecțiile speciale (carte rară, carte veche, manuscrise, incunabule etc), documente fragile sau foarte valoroase. Se va acorda o importanță deosebită aspectelor privind prezervarea și conservarea acestor documente.
- colecțiilor mici;
- crearea de noi documente digitale;
- preluării de documente din Biblioteca Digitală Națională, cu mici adaptări.

B. Digitizarea prin externalizarea serviciilor

Este recomandată în cazul în care avem de-a face cu un volum mare de documente/pagini de digitizat, care nu necesită o protecție specială, alta decât cea curentă.

Externalizarea este indicată și în cazul în care se utilizează o tehnică specială de digitizare, cu echipamente speciale.

C. Soluția mixtă

Majoritatea bibliotecilor europene, care desfășoară programe similare au adoptat o soluție mixtă pentru digitizare.

În toate cele trei variante este necesară reprezentarea tuturor documentelor digitizate în baze de date unitare.

7. Managementul proiectului

Proiectul național de digitizare la nivelul sistemului național de biblioteci este un proiect complex care trebuie să aibă ca suport colaborarea între toate instituțiile din sistem.

Se vor corobora, pentru un rezultat unitar:

- a) resurse informaționale și organizatorice;
- b) resurse materiale;
- c) resurse financiare;
- d) resurse umane.

a) resurse informaționale și organizatorice

La nivelul administrației publice centrale, Ministerul Culturii și Cultelor este organismul specializat în dezvoltarea strategiilor și politicilor culturale. Bibliotecile publice solicită implicarea Direcției generale creație contemporană, diversitate culturală, prin Biroul promovarea creației și moștenirii culturale scrise în coordonarea activității specifice la nivel național (anexa 4).

Ministerul Culturii și Cultelor va aplica politica publică în domeniul digitizării, prezervării și accesibilității on-line la nivel național în cele trei domenii informaționale: biblioteci, arhive, muzee.

În domeniul specific de activitate, Biblioteca Națională a României prin atribuțiile conferite de cadrul legal, prin structură și organizare poate coordona, la nivelul sistemului național de biblioteci, activitatea de digitizare și de constituire a Bibliotecii Digitale Naționale.

Importanța partajării resurselor documentare, tehnice, umane și materiale este unanim recunoscută la nivelul sistemului de biblioteci din România.

Biblioteca Digitală Națională trebuie să se constituie pe principii similare Catalogului Național Partajat.

b) resurse materiale

Îndeplinirea proiectului trebuie să aibă în vedere, la nivel local, dotarea cu echipamente, proiectarea bazei de date, prestările de servicii precum și asigurarea infrastructurii IT de comunicare.

c) resurse financiare

Procesul de digitizare va duce la cheltuieli financiare care trebuie susținute printr-o politică publică.

Politica de comunicare a documentelor, cu sau fără plată, poate în timp să ducă la autofinanțarea întreținerii sistemului propriu-zis.

d) resurse umane

Personalul de specialitate din biblioteci, având diferite nivele de expertiză în acest domeniu, va trebui instruit, prin cursuri de formare profesională specifice.

Personalul IT din biblioteci va avea un rol însemnat în derularea acestui proiect.

Este important aspectul de strictă specializare prin angajare și/sau prin specializarea personalului din bibliotecă.

Este necesară desfășurarea activității în echipe mixte, bibliotecari și informaticieni, pentru configurarea sistemului, stabilirea metodologiei de lucru și apoi în derularea activității, atât la nivel local cât și pentru coordonarea la nivel național și integrarea în structurile europene.

8. Concluzii

Procesul de digitizare, prin obiectivele și scopurile lui, constituie un element strategic în dezvoltarea societății informaționale la nivel național, interconectată la nivel internațional.

- ❖ Se impune recuperarea rezultatelor proiectelor anterioare și integrarea lor într-un sistem unitar, în cadrul Bibliotecii Digitale Naționale.
- ❖ Procesul de digitizare la nivel național trebuie să aibă la bază principiul partajării. În cadrul proiectului este necesară o bună comunicare, o uniformizare a nivelului de expertiză la nivelul instituțiilor.
- ❖ Proiectul de digitizare trebuie să se desfășoare după un plan bine stabilit, atât la nivel local cât și la nivel național.
- ❖ Biblioteca Națională a României prin atribuțiile conferite de cadrul legal, prin structură și organizare poate coordona, la nivelul sistemului național de biblioteci, activitatea de digitizare și de constituire a Bibliotecii Digitale Naționale.
- ❖ Se impune stabilirea unui corpus documentar pentru patrimoniul românesc, propus spre digitizare și integrat apoi în colecțiile Bibliotecii Digitale Europene (EDL).
- ❖ Soluția de digitizare poate fi: digitizarea în cadrul bibliotecii, digitizarea prin externalizare și o soluție mixtă.
- ❖ Biblioteca Digitală Națională trebuie să relaționeze baze de date dispersate la nivel național și să le integreze într-un sistem național unitar.
- ❖ Biblioteca Digitală Națională trebuie configurată cu o interfață unitară.
- ❖ Cadrul legal referitor la deținerea dreptului de autor trebuie avut în vedere în toate etapele proiectului.

ANEXE

[Anexa 1](#) - Chestionar

[Anexa 2](#) – Răspunsurile bibliotecilor participante la studiu

[Anexa 3](#) – Resurse electronice în biblioteci din România

[Anexa 4](#) - Propuneri privind digitizarea în biblioteci din România